

Povodom izložbe fotografija

**POZORIŠNA
FOTOGRAFIJA
ZORANA
LEŠIĆA**

HISTORIJAT fotografije veoma je kompleksan, često kontradiktoran, veoma intenzivan. I u tehnološkom, i u funkcionalnom, i u kreativnom aspektu. No činjenica je da u svim rečenim aspektima egzistira i još uvijek se intenzivno razvija, dapače sveprisutna je u savremenom svijetu.

Tematika ovog teksta je pozorišna fotografija Zorana Lešića dobitnika Srebrne kolajne na 8. trijenalu „Pozorište u foto­grafskoj umjetnosti“ Sterijinog Pozorja, Novi Sad 1986. Prve nagrade na Međunarodnoj izložbi fotografije u Pragu 1984. Osam samostalnih izložbi fotografije u Jugoslaviji. Itd. Itd.

Govoreći o teatanskoj fotografiji Zorana Lešića, posebice o seriji u koloru naslovljenoj „Stela“, namaće se usporedba sa davnim periodom fotografije intenzivnih i prostudiranih slikarskih pretenzija (što je bilo neminosno u razviću umjetničke fotografije) i, konkretno, sa Robertom Damachyom i njegovom fotografijom. „Iza scene“, fotogravirom, gumi tisak 1904. Balerina koju je fotografirao Demachy savršeno se uklapa, dapače u cjelini proizilazi iz svijeta slikarstva koji je realizirao Degas. Opušteno tijelo, dekoncentrirano lice, atmosfera, odnos svjetlo – sjena, kompozicija. Čak i slikarska tehnika Degasa našla je svoj adekvat na ovom gumi tisku. Balerina u ciklusu „Stela“ Zorana Lešića jest njegovo vlastito poimanje baletnog svijeta izdvojenog sa scene i iza scene Baleta čije je biće u prirodnoj samoj, dakle univerzalno. Balerina, izvor intenzivnih mlazova i stjenovit okoliš i kolorom i unutarnjim pokretom i značenjem i teksturom jedinstven su potencijal vječnog plesa i kontinuirane prirodne gracilnosti. Tu bi se negdje mogla formulirati i primarna poetika u umjetničkoj teatarskoj fotografiji Zorana Lešića. Svijet teatra kao polazište, ali

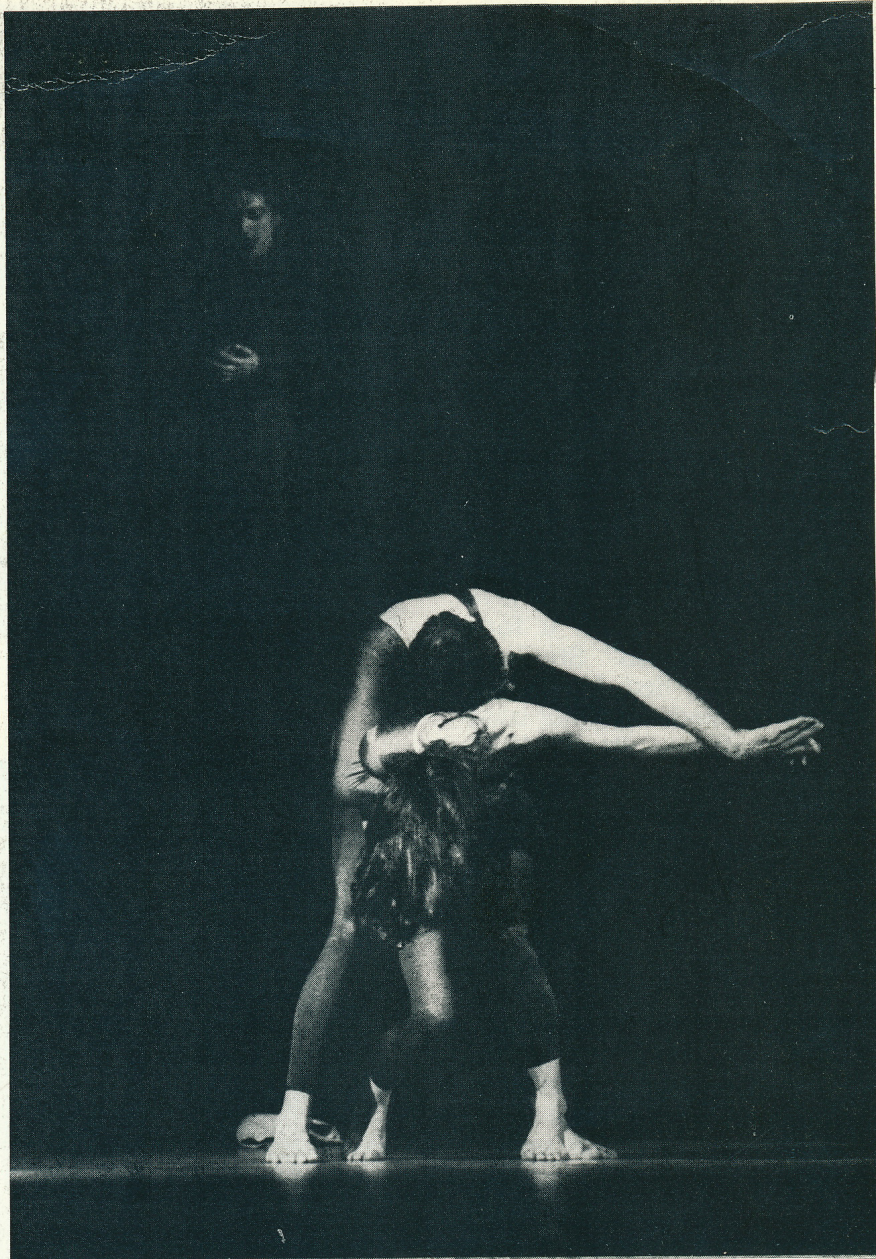

izražajno sredstvo za daleko kompleksnije segmente. No ipak govoreći o ovoj poetici, ono što je suštinsko jest biće teatra samog. To je u slučaju umjetničke fotografije Zorana Lešića apsolutno primarno. Ne odlučivši se za određen i prepoznatljiv stil, ne vezavši se za određene uzore, ne opredijelivši se za najadekvatniju tehnologiju, ovaj čovjek teatra (u teatru rođen i odrastao i obrazovan glumački i teatrološki) svoju inspiraciju i fotografska razrješenja traži u biću pojedinačne predstave. Iznutra. To je njegova subjektivna interpretacija primarnog iz predstave proizišlog. Tretiranog psihološki, vizualno, suštinski. Teatarski.

Koristeći se filmom izuzetne osjetljivosti (Ilford HP5), Zoran Lešić kreira svoju fotografsku umjetnost u studiju. Sam je definira kao režiranu fotografiju. Bilo da se koristi montažom, dupliranjem, multipliciranjem, itd., od slučaja do slučaja, od fotosa do fotosa. Na prvi pogled moglo bi se konstatovati evidentnih romantičarskih natruha. No smatramo da je finalni produkt značenjski daleko konzistentniji. No pokušajmo analizirati ovu umjetnost na konkretnim fotosima: pošavši od fotosa naslovljenog „Gluma“. Prije svega, tu možemo kolokvirati problem svijeta u teatarskom fotosu. Tamnina, nužna je i karakteristična u ovoj vrsti fotosa. Ali i inspirativna. Dakle low-key fotos u teatru je prisutan. U fotosu „Gluma“ i specifičan značenjski umjetnički materijal. U lijevom uglu Glumica (Mira Stupica) u ekspresivnom glumačkom grčku obraća se tmici kao ravnopravnom partneru. Kao neizmjernom partnerskom potencijalu. Kao učaurenoj lutki predstave koju će sopstvenim glumačkim bićem okrilatiti u jedinstven uzlet. Glumica naspram tmice. Nije li to početni stadij glume? Snažan tonski kontrast. Gluma. Glumački, autentični krik u tmicu bremenitu relacijom. Tmica, mnoštvo mogućih razrješenja. Dakle, suštinski: gluma. I svijet tmice koji će se rastvoriti u univerzalnu predstavu.

Izuzetno kreativan model Zo-

Zoran Lešić: „BORBA“ / Kambatimento

Zoran Lešić

rana Lešića jest čudesno fotogenično lice i glumačko biće Vesne Mašić. Umjetnički najevidentniji fotos: „Bremenska sloboda“, kao da je čitava povijest ženskosti održana u tom čudesnom bolnom i lijepom licu i u mreži zgrčena akcija tijela. Asocijativni nizovi i spletovi su gotovo superiorni pred riječima. Kao da je taj portret u prvom planu proizveo i mrežu i grč i borbu. I osvješćenje ženskosti same. Čini se, to je najadekvatnije predstava „Bremenske slobode“. Kao da je fotos sintetizirao i značenjski nadmašio kompletan redateljski postupak i glumački posao u rečenoj predstavi.

Fotos „Borba“ jest umjetnička koncepcija realizirana izdvajanjem i osvjetljavanjem pojedinačnih motiva i detalja. Zajedništvo u skladu i trenutačnom klonocu vječnog muško-ženskog animoziteta i neminovnosti. I kao treće: u visini nježno osvjetljeno biće – promatrač. Vječno prisutan dio bića – promatrača, objektivnog i sjetnog. Onog kom je neminovnost i sudbinsko posve znano. Nadrealni fatalizam koji svjetluca iz tmice.

Tu je i veoma uspješna, onirički poiman i realizirani fotos „San“. Ne može se definirati primarni prilaz tematici ovog umjetničkog fotosa: emocionalni ili intelektualni. Čini se, sretna kreativna sinteza. Impresionistički dio portreta (oči u gro planu) i zgrčeni akt u rasplintom dijelu lica. Akt, u molitvi ili pokajanju. Neka tužna i onirički realna uspomena ili slutnja. Daleko stvarnija nego sanjanje biće. Ali, budnih očiju, kristalno jasno otvorenih u tjeskobu, u intimu, u neke druge legitimno živuće i značajne svjetove. Mali esej fotografskog impresionizma. Ili psihološki dobro motivirana studija sna.

Fotos „Ibi“ je tipičan subjektivni izraz i interpretacija konkretne drame. Ne samo skladna kompozicija ili iznalaženje sukusa raznih aspekata ličnosti modela (Sead Bejtović) ili lika samog. To je sinteza drame i predstave kao kreativnog izvorišta jednog novog i autentičnog umjetničkog produkta. To

Zoran Lešić: POZORIŠTE I

je, najtačnije rečeno „Ibi“ Zorana Lešića skoncentriran i zgusnut u multipliciranom fotosu najsuštnijeg izraza i geste koji su sušta slik potencijala predstave. Teatrološko, a u isti mah i estetički vizualno komponiran i motiviran umjetnički fotos.

Pomenimo još i triptih naslovljen „Izrastanje glumca“. Moglo bi se definirati kao foto-storija ili serija povezanih fotografija. Budući da nam je poznata serija (Sprovod u Theresienburgu) i glumačka kreacija (Reihana Demirdžića) možemo ustvrditi da je ovaj triptih proizašao duboko iz bića predstave i glumačke kreacije. Ali je u sopstvenom značenjskom aspektu posigao univerzalnost: građenje i izrastanje glumačkog semantičkog bića. Čudesnu metamorfozu glumačke igre koja se može prije vizualizirati nego

verbalno interpretirati.

Šta zapravo radi Zoran Lešić u svom umjetničkom teatarskom fotosu?

On bez slikarskih i a priori umjetničkih pretenzija izražava sopstveno poimanje teatra, iznutra, iz bića teatra samog. Korrespondirajući sa konkretnom predstavom, on pravi novu umjetnost koja je snažno i precizno interpretirana u novom mediju, u umjetničkoj fotografiji. A što je zapravo istinski ključ za čitanje njegove umjetnosti? Ljubav prema teatru i njegovo življenje, bez ostataka. On tako ispisuje svoju umjetnost i tako je treba čitati, da bi se u potpunosti pročitala.

Ljubica Ostojić

Preuzeto iz časopisa: „Lica“